

Jesper Stanges prædiken 4. søndag efter påske

Taler

Jesper Stange
Sognepræst

Dato

14. maj 2017

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder

Denne prædiken var den sidste, som Jesper Stange holdt inden han gik på pension efter 18 år som sognepræst i Vor Frue Kirke, Københavns Domkirke.

Prædikentekst

Johannesevangeliet kapitel 16, vers 5-15

Salmer

Morgenstund har guld i mund
Gloria: Ære være Gud i det højeste
Mind mund og mit hjerte
Talsmand, som på jorderige
O kristelighed
Hører, I, som græde
Kærligheds og sandheds Ånd, vers 5 og 7

*Gud, lad os leve af dit ord
som dagligt brød på denne jord*

Jeg elsker jer, derfor forlader jeg jer.

Johannesevangeliet sammenfatter budskabet i en aforisme: *således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn*. Det lille evangelium i det store, har man kaldt det.

Og nu hedder det så *Nu går jeg til ham, der har sendt mig*.

Jeg elsker jer, derfor forlader jeg jer.

Psykologer ville kalde det for dobbeltbind. To modstridende udsagn, som det er umuligt at forbinde med hinanden.

Jesus siger, at det er det bedste. Men han er heller ikke psykolog.

Det ville være til at forstå, hvis han sagde, at han elskede sine disciple og derfor blev hos dem. Men det gør han så ikke.

Nu går jeg til ham, som har sendt mig.

Hvis Jesus ikke går bort, kommer *Talsmanden* (Helligånden) nemlig ikke. Og så ville Jesus kun efterlade sig sorg blandt disciplene, og hans betydning ville være udtømt i en fodnote i religionshistorien.

Jesus går bort. Talsmanden kommer.

Talsmand er Johannesevangeliets betegnelse for Jesu nærvær i hans fravær.

I sorgen, i savnet, i erindringen, i tilskyndelsen er den, der er død eller har forladt os, nærværende. Nogle gange mere nærværende end samtlige tilstedeværende. Men det er *ikke* den måde, Jesus vil være til stede på i sit fravær.

Jesus vil være nærværende som *Talsmand*. Han vil i sit fravær være nærværende som... ja som hvad? Som *paraklet* står der i den græske tekst. Den autoriserede oversættelse anvender altså det noget gådefulde ord 'talsmand'. Andre oversættere har forsøgt sig med 'trøster'. Grundtvig har fat i netop den betydning, når han synger om Talsmanden som *Trøster over alt, som truer... trøster over alle tab*. Senest har nytestamentleren Troels Engberg foreslået ordene 'opmuntret' eller 'hjælper' som oversættelse.

Men Engberg siger samtidig, at det måske i virkeligheden er bedre at se på, hvad det er, *Talsmanden* skal, altså lade ordet stå uoversat og så udfylde dets indhold ved at se på, hvad der faktisk siges om denne skikkelse, *parakleten*.

Udsagnsordet, som gemmer sig i det græske ord for Talsmand [*parakalein*] er 'at opmuntre'. Det kan betyde to ting. Det kan betyde opmuntring i form af trøst, dels opmuntring i form af opfordring til at handle på bestemte måder. Og det svarer til, hvad Jesus selv gør i sin afskedstale (hvorfra perikopen stammer). Jesus opmuntret til trøst og til indbyrdes kærlighed.

Ordbog over det danske sprog, ODS, nævner slet ikke Talsmandens nytestamentlige betydning som betegnelse for Helligånden, og den seneste halvofficielle oversættelse, Den Nye Aftale, har konsekvent oversat Talsmanden til Helligånden. Talsmanden er på vej ud af vores sprog som betegnelse for Helligånden. Det er ærgerligt. For med netop denne *trøster, hjælper og opmuntrer* af en paraklet tilføjer Johannesevangeliet Helligånden en dynamisk dimension, en kraftfuldhed, som redder Ånden fra den rene åndelighed, hvis man kan sige det lidt bagvendt.

Blandt os er Ånd fordrevet fra det ydre og endt som en selvstændig egenskab ved det enkelte menneske. Ånd identificeres gerne med vores fornuft eller bevidsthed. Men på den måde indskrænkes Åndens domæne. Peter Wivel har sagt det på sådan, at begrebet Ånd på den måde er kommet i miskredit som *en af Vorherres hjælpediscipliner*.

Vi ville sikkert anvende et andet ord om Helligånden. Men med beskrivelsen af Ånd som en af vor Herres hjælpediscipliner, fanger Wivel Johannesevangeliets dynamik i talen om Helligånden som Talsmand.

Wivel får frigjort Ånd fra bevidsthedens og fornuftens prokrustesseng som noget, der kommer udefra og ind i os. Og altså ikke indefra som åndelighed eller åndfuldhed.

Den italienske filosof Giorgio Agampen kalder Ånden for *den del af vores liv, der ikke tilhører os*. Ånden er ikke en del af vores personlige ejendom, men den er med Agampens ord *vores forpligtelse over for andre, vores sociale og kulturelle ansvar som menneske over for vores medmenneske*.

Jesus kunne have sagt det, hvis han ikke havde levet i en tid, hvor Ånden endnu ikke var taget til fange af vores fornuft.

Det er bemærkelsesværdigt, at det i dag er filosoffer og sociologer, der befrier Ånden fra dens fangenskab. En af mine yndlingstænkere, Lars Henrik Schmidt, siger i en af sine bøger om dannelse, at vi bliver til dem, vi skal være ved at forholde os til den anden, altså medmennesket, hin anden i betydningen den fremmede, andetheden som er kulturen og så også *det andet*, som er det i os, som ikke er os.

Det er tanker, der ligger i direkte forlængelse af Johannesevangeliet, når det med sin tale om Helligånden som en Talsmand befrier ånden fra dens fangenskab i den private sfære.

Her får så også det forudsigeliges sprog, altså de såkaldte eksakte naturvidenskabers sprog, den nødvendige modstand.

Ånd er noget, der kommer til os udefra.

Ude i det fri har Ånd forbundet sig med ord. Tydelige og lydelige ord, som går os til hjerte. Og for nu at være helt præcis har Ånden siden den første pinse været at finde og høre i Jesu ord om Guds barmhjertighed.

Johannes' juleevangelium lyder, at *Ordet (skaberordet) blev kød og tog bolig iblandt os*. Pinsens evangelium kunne tilsvarende lyde, at *Ånden blev ord og tog bolig iblandt os*.

Jesus vil ikke være nærværende som sorg, savn og minde men som *trøster, hjælper og opmuntrer*. Han vil være subjekt i sin egen fortælling og ikke offer for vores selvoptagethed. Jesus vil på den måde være aktivt til stede, som den der helbreder den udbredte kirkelig hypokondri: at vi først synes, vi har det rigtig godt, når vi har det skidt.

Talsmanden skal sikre, at vi ikke får åndenød, når vi taler om os selv, taler om eksistentielle emner, om følelser og sansninger. Når vi i vores selvoptagethed trods alt hører om Guds uudgrundelige barmhjertighed med os og mærker os omsluttet af den, så er det Talsmanden, vi kan sende en venlig tanke. Og når ordene om Jesu frelsergerning virker på samme måde, som Jesus virkede på i sit jordiske liv, så er det Talsmanden, der er på spil.

Jeg elsker jer, derfor forlader jeg jer, siger Jesus.

Evangeliet er et frihedsbrev, en dobbelt frihed og ikke et udtryk for 'dobbeltbind'.

Kærlighed og afsked er ikke hinandens modsætninger. De er ikke modstridende oplysninger, som ikke er til at holde sammen. De er hinandens forudsætninger.

Uden kærlighed ingen frihed.

Jesu kærlighed til dem, han elsker, kom til at folde sig ud i den frihed, han efterlod sig.

Talsmanden blev vores sikkerhed for, at det forhold til vor Herre aldrig skulle ændres.

Vel skal vi leve vores liv i Jesu Ånd. Ligesom vi lever i familiens ånd og i kirkens ånd. Men i langt egentligere forstand, giver den Ånd, Jesus sender os, *Talsmanden*, den frihed, som gør, at det nu også *er* netop *vores* liv, vi lever.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

4. søndag efter påske, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jesper-stanges-praediken-4-sondag-efter-paske>